

24.4.2023

Vinkkejä ja käytännön työpajaideoita nuorten aikuisten lukutaitoyhteistyöhön

KAUPUNGINKIRJASTO

RAAHE

OULU

Tuotettu Oulun ja Raahen kaupunginkirjastojen *Minun kirjastoni - yhdessä enemmän* -hankkeessa 2021-2022.

Vinkkejä ennen aloittamista

- Muista lukutaitoyhteistyön tärkein tavoite ja päämäärä: tuoda kirjastoa tutuksi sekä tukea lukutaitoa mielenkiinnon kohteet huomioiden.
- Työpajoja ja säännöllisiä ryhmiä olisi hyvä vetää työpareittain: yhdessä on helpompaa huomioida kaikki osallistujat.
- Lähde mukaan rennolla ja kevyellä asenteella, omana itsenäsi. Liika järjestelmällisyys voi syödä toiminnan rentoutta. Ole valmiina muuttamaan suunnitelmia ryhmän tarpeiden mukaan.
- Ryhmä ja sen ohjaajat kannattaa ottaa mukaan toiminnan suunnitteluun niin paljon kuin mahdollista, jotta yhteistyö säilyy osallistujille hyödyllisenä ja mielenkiintoisena.
- Jokainen ryhmä on erilainen – älä siis lannistu, jos jokin harjoitus ei toimikaan. Sovella: kokeile jotain. Pidä pienet tavoitteet mielessä: joskus se voi olla vain hymy ja katsekontakti.
- Ei mennä kirjat ja lukeminen edellä, vaan pääosassa on tutustuminen, kuunteleminen, keskustelu ja yhdessä tekeminen.
- Anna osallistujille tilaa ja aikaa tutustua sinuun. Siksi ensimmäisen tapaamisen on hyvä olla kevyt, tutusteleva ideointikerta. Jokainen saa osallistua työpajoihin ja harjoituksiin omalla tavallaan.
- Harjoituksia on hyvä olla takataskussa mieluummin liikaa kuin liian vähän, jotta on mistä valita, jos suunnitelmat muuttuu.
- Muistuta itseäsi, ettet ole opettamassa, vaan olette tekemässä yhdessä.
- Tutustu tarvittaessa myös lukuohjauksen opastusmateriaaleihin Lukulux-sivuilla: <https://www.lukulux.fi/lukuohjaus/>

Mistä löydän sopivat lukutaitoyhteistyökumppanit?

KAUPUNGINKIRJASTO

OULU

On helpompaa soluttautua valmiiseen ryhmään kuin muodostaa oma

Nuorisotoimi:

Etsivän nuorisotyön säännöllisesti toimivat, määräaikaiset tai jatkuvat ryhmät; ovat yleensä työelämää, koulutusta ja arjen asioihin ohjaavia ja kokoontuvat säännöllisesti yhden tai useamman kerran viikossa.

Tällaisille ryhmille on kätevää sopia useamman, esimerkiksi 3-5 kerran tapaamisten sarjan.

Nuorten työpajat: Ovat yleensä 17–29-vuotiaille, työttömille nuorille suunnattuja. Voit sopia esimerkiksi yhden kerran pop up -käynnin kirjastossa tai heidän omista tiloissaan.

Muut nuorten kanssa toimivat tahot:

- Diakonissalaitokset järjestävät aktiivisesti ryhmä- ja kahvilatoimintaa nuorille aikuisille esimerkiksi erilaisten hankkeiden kautta: muun muassa Oulun VAMOS järjestää ryhmä- ja yksilöohjausta nuorille aikuisille, joilla ei ole koulu- tai työpaikkaa.
- Mielenterveysyhdistyksillä voi olla säännöllisesti kokoontuvia ryhmiä, joihin voit järjestää vaikka pop up -käynnin, esimerkiksi Hyvän mielen talo Oulussa.
- Kriminaalihuollon tukisäätiö (KRITS) järjestää niin yksilö- kuin ryhmäohjausta rikoksen tehneille nuorille aikuisille. Myös Kris-Oulu Ry kannattaa ottaa huomioon: heillä on muun muassa erilaisia kuntouttavan työtoiminnan työpajoja.

Ammatti- ja kansanopistot, muut koulutusta järjestävät:

- Ammattiopistojen opintolinjat ja TELMA- ja TUVA-ryhmät eli tutkintoon tai työelämään valmentavat ryhmät: voit käydä pitämässä yhden kerran pop up -työpajakäynnin lukukauden aikana tai sopia opettajan kanssa useamman käynnin sarjoista.
- Teematapahtumat: Ammattiopistoissa voi olla myös säännöllisiä teematapahtumia, joihin voit mennä pitämään pop up -pajaa ja esittelemään siinä sivussa kirjaston palveluita. Tärkeintä on mukava kohtaaminen nuorten kanssa. Näissä ei tarvitse painottaa kirjastopalveluiden esittelyä, pelkkä oleminen riittää.
- Kansanopistot, diakoniaopistot ja aikuislukiot järjestävät kotouttavia koulutuksia maahanmuuttajille sekä TUVA-koulutusta (entinen kymppiluokka). Voit sopia pop up -tyylisestä vierailusta tai pyytää heitä kirjastoon vierailulle, jossa voit pitää heille kirjasto-esittelyn lomassa vaikka työpajan.

Kuva: Marjo Väisänen / Oulun kaupunki

Sopiva yhteistyökumppani löytyi!

Miten lähdet etenemään?

KAUPUNGINKIRJASTO

OULU

Tapaa yhteistyökumppani ja sopikaa yhdessä toimintatavoista

- Jotta osaisit valmistautua ensimmäiseen tapaamiseen ryhmän kanssa, kannattaa pitää palaveri ryhmän vakituisten ohjaajien tai opettajien kanssa ja varmistaa, että hekin osallistuvat yhteiseen toimintaan tapaamiskerroillanne.

Kysele ainakin nämä tiedot ryhmästä etukäteen:

- Ryhmän luonne
- Osallistujamäärä
- Ryhmän kesto ja kertojen tiheys
- Ikäjakauma
- Erityiset tarpeet ja esille nousseet asiat: onko haasteita digitaalisessa asioinnissa, monilukutaitossa, sosiaalisissa tilanteissa, suomen kielessä? Selvitä myös mahdolliset erikoisruokavaliot.

Tehkää yhdessä tapaamistenne runko:

- Tapaauskertojen määrä ja tiheys: Tapaatteko vain kerran, vai otatteko neljän kerran sarjan? Onko tapaamisia kerran viikossa, kuukaudessa vai harvemmin?
- Tapaausten sisällön runko: Ryhmäläisten tarpeet ja toiveet huomioiden räätälöidään lopullinen sisältö.
- Tapaausten paikka: Olisi hyvä, että olisitte molempien omassa paikassa ainakin kerran, ja yksi kerta voisi olla jossain ihan muualla: esimerkiksi päätöskerralle voi varata jonkin muun tilan, mennä kahvilaan tai nuotiopaikalle.
- Kirjaa kaikki nämä kirjalliseen suunnitelmaan, johon voit sitten raportoida myös ajatuksia toteutuksista ja jatkosuunnitelmista.

KIRJASTIO

Ryhmän ensimmäinen tapaaminen eli ideointikerta

Käytännön vinkkejä harjoitukseen

KAUPUNGINKIRJASTO

OULU

Ideointikerta on tutustumista, tunnustelua ja mielenkiinnon kohteiden kartoittamista

- Ensimmäinen tapaaminen on hyvä olla ryhmäläisille tutussa, omassa tilassa.
- Yhteinen syöminen on hyvä tapa aloittaa lukutaitoyhteistyö: tarjotkaa pullakahvit tai vaikkapa brunssi.
- Ideointikerralle on hyvä varata aikaa noin 2 tuntia.
- Voitte kysyä kevyesti jutustellen, mikä on ryhmäläisten suhde kirjastoon ja lukemiseen. Varaudu siihen, että ryhmä voi olla hyvin varautunut ensimmäisellä kerralla.
- Jutelkaa kaikkien tarinahistoriasta: millaisia kerrottuja, luettuja, pelattuja, katsottuja tarinoita kenenkin maailmaan kuuluu. Jos keskustelu on vaisua, voit pyytää jokaista vaikka kirjoittamaan padlettiin tai paperille oman lempitarinansa.

Puheenaiheiden ei tarvitse pyöriä kirjaston ja lukemisen ympärillä, vaan olisi toivottavaa, että puheenaiheet tulisivat ryhmän jäseniltä itseltään.

❖ Unelmakartta

Tämän tehtävän tavoite on saada selville, mikä ryhmän jäseniä kiinnostaa ja mistä he unelmoivat.

Tarvitset: Leikkaamiseen soveltuvia aikakausi- ja sanomalehtiä, mielellään erilaisista aiheista, saksia, värikkäitä, isoja (ja pieniä) papereita, liimapuikkoja ja tusseja.

Ohjeistus: Jaa jokaiselle paperi, liimaa ja sakset. Pyydä osallistujia selailemaan lehtiä ja leikkaamaan niistä heitä kiinnostavia kuvia, sanoja ja lauseita. Näin jokainen luo oman unelmakarttansa, jota voi vielä täydentää piirtämällä ja kirjoittamalla. Lopussa esitellään kartat muille joko kertomalla siitä hiukan tarkemmin tai vain näyttämällä se muille.

Kesto: 1-1,5 tuntia

Huomioitavaa: Jos joku ei halua toteuttaa tehtävää näin, voi kirjoittaa papereille listan niistä asioista, jotka kiinnostavat.

Myös ohjaajat tekevät ja esittelevät omat unelmakarttansa. Tämä rohkaisee myös nuoria osallistumaan ja tuo teitä myös heille tutummaksi.

Ota kuva kaikkien kartoista ja listaa niistä mielenkiintoiset asiat, joiden pohjalta voit alkaa suunnitella seuraavia tapaamisia.

❖ Minun kuvani tai biisini

Tämän tehtävän tavoite on saada tietää, mikä ryhmäläisille on tärkeää, mistä he pitävät, mitä he harrastavat ja millaista musiikkia he kuuntelevat.

Tarvitset: Osallistujat käyttävät omaa älypuhelintaan. Biisitehtävään voit varata Bluetooth-kaiuttimen, mutta se ei ole pakollinen.

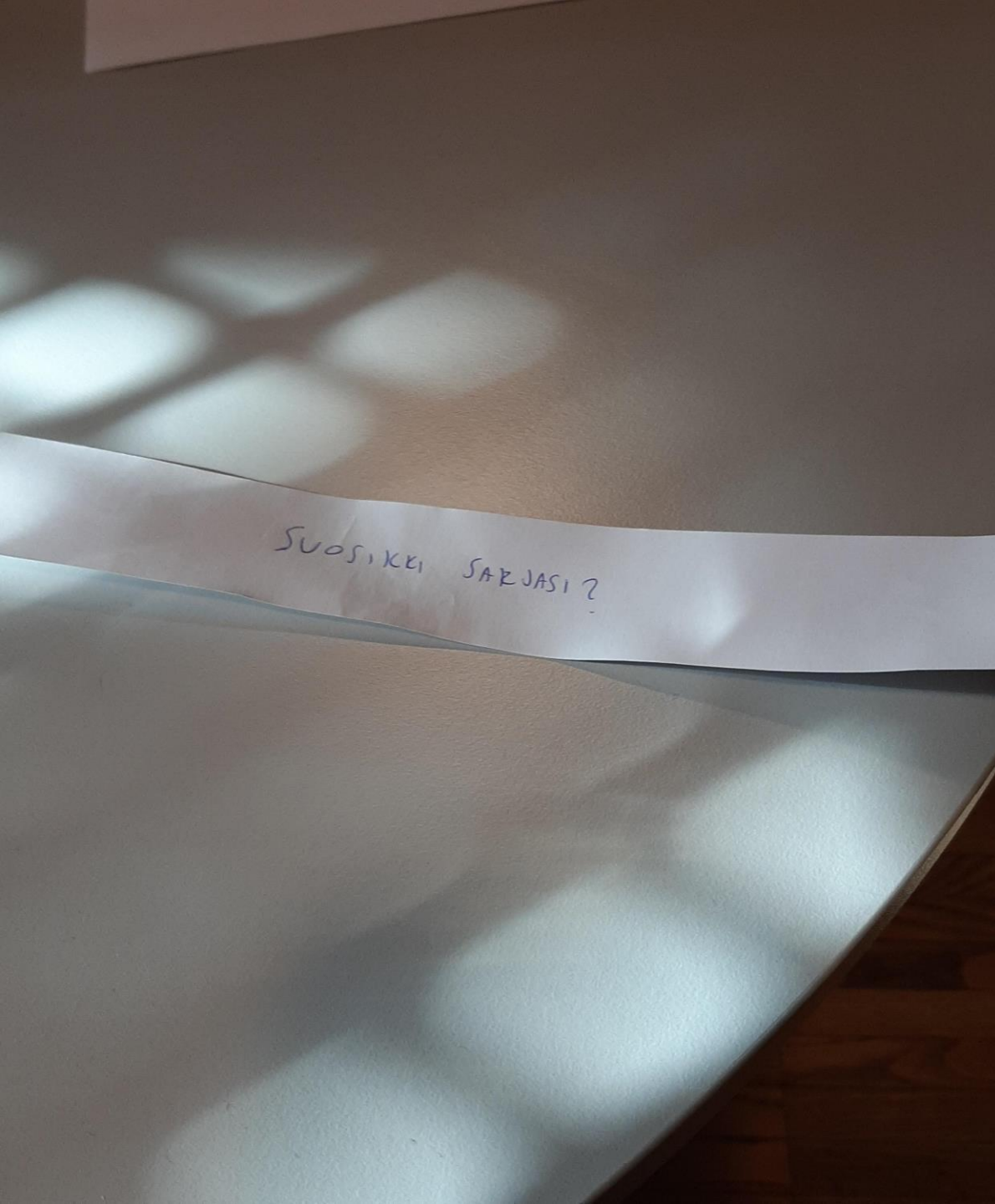
Ohjeistus: Pyydä jokaista valitsemaan puhelimestaan kuva, joka on hänelle tärkeä ja esittelemään sitä muille. Biisitehtävässä jokainen soittaa puhelimestaan itselle tärkeän biisin. Samalla voitte jutella kuvasta tai biisin esittäjästä, musiikkityylistä, lyriikoista jne. Anna keskustelun virrata vapaasti, vaikka sitten ihan sivu-urille aiheesta.

Kesto: ½ -1 tuntia, riippuen ryhmän koosta ja keskusteluhalukkuudesta.

Huomioitavaa: Jos haluat tietää enemmän ryhmän jäsenistä, voit pyytää näyttämään vaikka useamman kuvan.

Jos ryhmän jäsenet ovat kovin varautuneita, keskustelua ei välttämättä synny ja tehtävään ei mene suunniteltua aikaa.

❖ Tämän olen aina halunnut kysyä...

Tämän tehtävän tavoite on ryhmäläisiin tutustuminen ja heidän lempiasioidensa onkiminen.

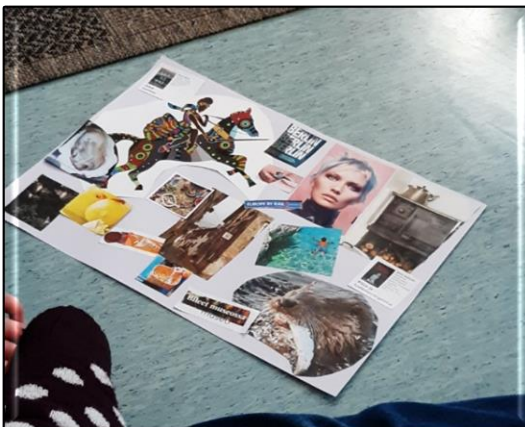
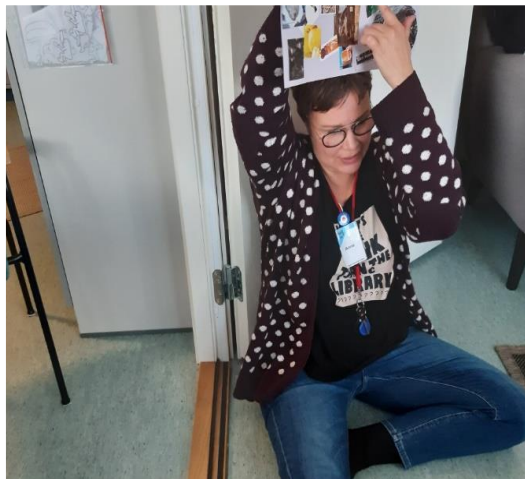
Tarvitset: Ohuita paperiliuskoja tai liimalappuja ja kyniä.

Ohjeistus: Jaa jokaiselle 2 lappua ja kynät. Pyydä kaikkia miettimään kaksi kysymystä, jotka haluaa kysyä ihmiseltä, jota ei tunne: *Millaista musiikkia kuuntelet?, En ole koskaan..., Mikä on ensimmäinen lapsuusmuistosi? Minkä kirjan luit viimeksi?* Kerää laput, sekoita ja jaa 2 jokaiselle. (Jos joku saa omansa, vaihda toinen lappu tilalle.) Tämän jälkeen käydään kierros, jossa jokainen sanoo ensin oman nimensä ja vastaa sitten lapuissa oleviin kysymyksiin. Voitte laajentaa keskustelua esittämällä lisäkysymyksiä.

Kesto: n. ½ tuntia, riippuen ryhmän koosta ja puheliaisuudesta.

Huomioitavaa: Voit keksiä kysymyksille myös tietyn teeman.

Lisää hyviä ohjeita ideointikertoihin löydät täältä:

Lukulux-ideapajat:

<https://www.lukulux.fi/lukuohjaus/mielenkiintolahtoinen-tyoskentely/>

TOPIT-hanke, ryhmäyttämisharjoituksia:

<https://www.kerrotarina.fi/lammittely-ja-ryhmayttamisharjoituksia/>

Lukutaitoyhteistyö alkakoon!

Käytännön vinkkejä
tapaamiskertojen suunnitteluun.

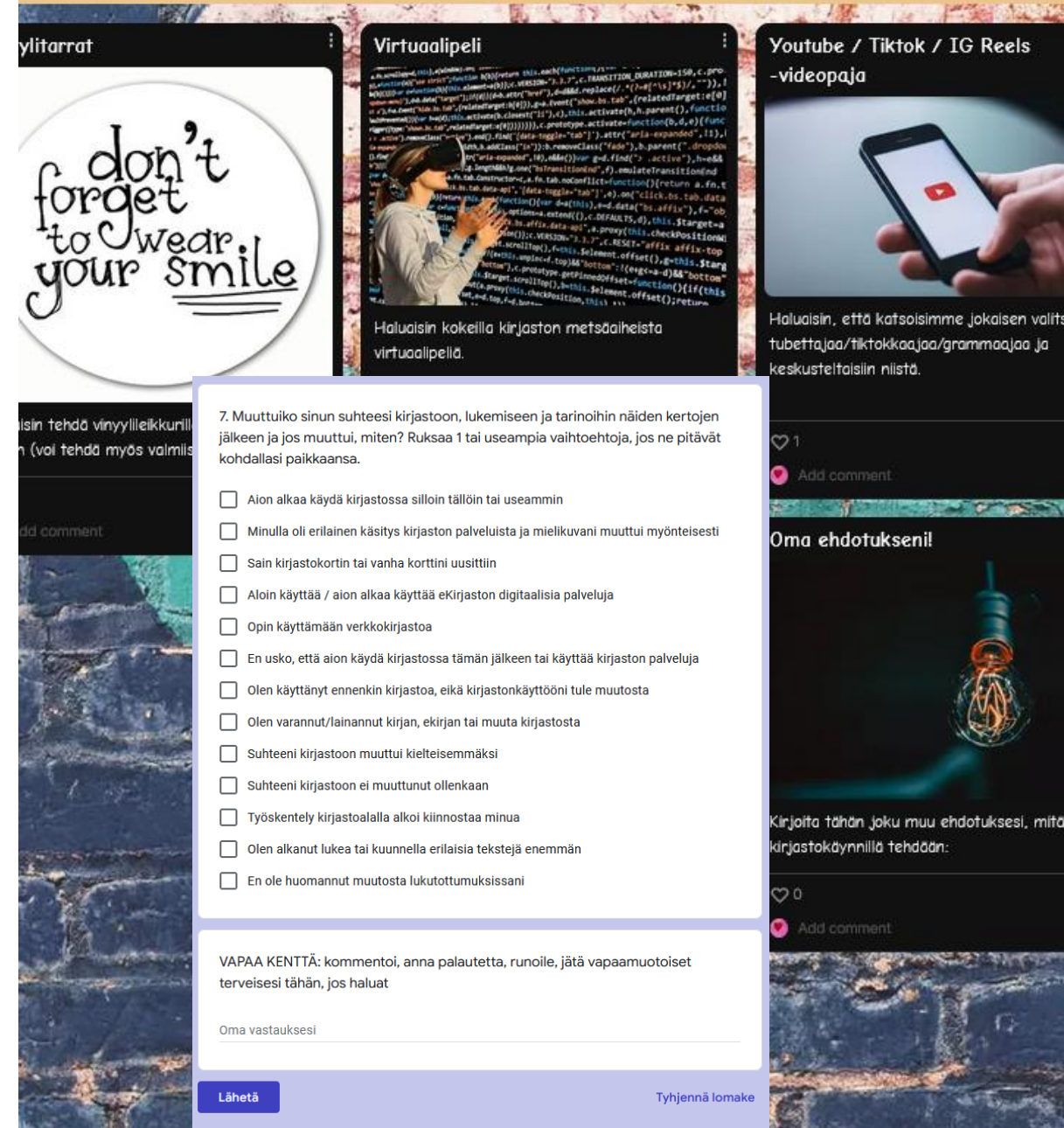
KAUPUNGINKIRJASTO

OULU

Seuraavilla tapaamiskerroilla tutustutaan lisää, tehdään yhdessä erilaisia työpajaharjoituksia ja saadaan samalla tietoa kirjaston palveluista.

- ❑ Kannattaa tehdä jokaisesta tapaamiskerrasta suunnitelma, josta näkyy aika, paikka, ohjaajat, kesto, osallistujat, suunnitelma ja lopullisen toteutuksen raportti. Voit liittää siihen myös ottamiasi kuvia.
- ❑ Tapaamiskerrat olisi hyvä suunnitella ryhmän mielenkiintoa mukaillen, mutta jonkinlaiset raamit tapaamisillenne on hyvä olla. Ota ryhmä mukaan suunnitteluun: voit antaa ryhmälle erilaisia vaihtoehtoja esimerkiksi sanataide- ja medialukutaitopajoista, joita voitte sitten tapaamisissanne toteuttaa. Onko kirjastossanne makers space -tilaa? Virtuaalipelimahdollisuutta? Elokuvalisenssiä? Pelitilaa?
- ❑ Padlet-kysely (<https://padlet.com>) on hyvä keino kysyä ryhmän mielipidettä: luo omanlaisesi ja lisää vaihtoehdot, joita ryhmän jäsenet saavat käydä tykkäämässä ja kommentoimassa. Voit toteuttaa kyselyn toki myös muilla sähköisillä lomakkeilla, kuten Mentillä (<https://www.mentimeter.com>), Google Formsilla tai perinteisesti paperilla.
- ❑ Kannattaa kysyä myös lopuksi palautetta osallistujilta. Tee kyselystä mahdollisimman vaivaton: monivalintavastaukset ovat nopeita ja selkeitä vastata. Jos teillä on ollut useita tapaamiskertoja, voit helpottaa vastaajien muistamista kertaamalla kyselyssä, mitä olette eri tapaamiskerroilla tehneet. Voit tulostaa tästä valmiin lomakkeen, jota voit muokata, tai tehdä palautekyselyn sähköisenä esim. Google Formsilla.
- ❑ Myös ohjaajien kanssa on hyvä pitää vielä yhteinen palautepalaveri, jotta voitte vaihtaa kokemuksianne ja antaa toisillenne palautetta.

ylitarrat

Virtuaalipeli

Youtube / Tiktok / IG Reels -videopaja

Haluaisin kokeilla kirjaston metsäaiheista virtuaalipeliä.

Haluaisin, että katsoisimme jokaisen valitun tubettajaa/tiktokkaajaa/grammaajaa ja keskusteltaisiin niistä.

7. Muuttuiko sinun suhteesi kirjastoon, lukemiseen ja tarinoin näiden kertojen jälkeen ja jos muuttui, miten? Ruksaa 1 tai useampia vaihtoehtoja, jos ne pitävät kohdallasi paikkaansa.

- Aion alkaa käydä kirjastossa silloin tällöin tai useammin
- Minulla oli erilainen käsitys kirjaston palveluista ja mielikuvani muuttui myönteisesti
- Sain kirjastokortin tai vanha korttini uusittiin
- Aloin käyttää / aion alkaa käyttää eKirjaston digitaalisia palveluja
- Opin käyttämään verkkokirjastoa
- En usko, että aion käydä kirjastossa tämän jälkeen tai käyttää kirjaston palveluja
- Olen käyttänyt ennenkin kirjastoa, eikä kirjastonkäyttöni tule muutosta
- Olen varannut/lainannut kirjan, ekirjan tai muuta kirjastosta
- Suhteeni kirjastoon muuttui kielteisemmäksi
- Suhteeni kirjastoon ei muuttunut ollenkaan
- Työskentely kirjastoalalla alkoi kiinnostaa minua
- Olen alkanut lukea tai kuunnella erilaisia tekstejä enemmän
- En ole huomannut muutosta lukutottumuksissani

VAPAA KENTTÄ: kommentoi, anna palautetta, runoile, jätä vapaamuotoiset terveisesi tähän, jos haluat

Oma vastauksesi

Lähetä

Tytjennä lomake

❖ Kirjasto tutuksi kevyesti

Säännöllisen ryhmän kanssa vähintään yksi tai kaksi tapaamista olisi hyvä pitää kirjastossa.

Tarvitset: Mielellään erillisen, rauhallisen tilan kirjastosta ryhmän vastaanottamiseen, kahvitteeluun ja tehtävien tekemiseen sekä kirjaston esittelyyn. Videotykki, jos esittelet esimerkiksi eKirjastoa ja verkkokirjastoa. Tarvikkeet sen mukaan, mitä työpajoja järjestät. Kahvitteeluun tarvittavat astiat ja tarjottavat, jos sellaisen järjestät.

Ohjeistus: Kirjastokäynti kannattaa aloittaa yhteisellä kahvihetkellä, jos mahdollista. Samalla voitte jutustella niitä näitä ja kysellä kuulumisia.

Voit kertoa aluksi kirjaston palveluista, jotka voivat kiinnostaa nuoria: eKirjasto, esinelainaukset, varattavat tilat, verkkokirjaston käyttö, digitaaliset laitteet (3D-tulostin tms.), nuorille suunnatut tapahtumat. Älä päästä tätä osuutta liian raskaaksi, eli 30 minuuttia olisi hyvä aika.

Jos sinulla on tehtynä Padlet-kysely, esitele se tässä vaiheessa. Pyydä ryhmäläisiä ottamaan kuvia kirjastosta, jos he näkevät jotain kiinnostavaa, ja liittämään kuvat Padlettiin.

Vie ryhmä kirjastokierrokselle. Esitele kirjastoa kevyemmin kuin esimerkiksi koululaisryhmille, eli voit jättää hyllyluokittelut ja muut vähemmälle. Voit painottaa esimerkiksi esinelainausta, konsolipelejä, varattavia tiloja, musiikkituloja, oleskelupaikkoja, digitaalisia laitteita. Voitte tehdä myös kirjastokortit niille, joilta se puuttuu.

Kierrätä ryhmää sellaisissa paikoissa, jonne asiakkaat eivät yleensä pääse: kirjavarastossa, takahuoneissa, kellareissa.

Voitte palata vielä työtilaan tekemään jotain työpajaa, jos ehditte.

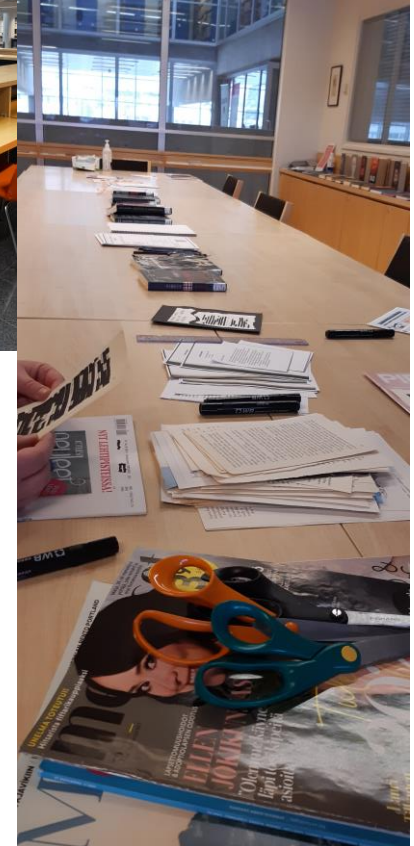
Kesto: 2-2,5 tuntia

Huomioitavaa:

Padlet-kyselyn linkin voi jakaa esimerkiksi ryhmän omaan WhatsApp-ryhmään. Kysy ohjaajilta, mikä olisi helpoin tapa saada linkki kaikille.

Kuva: Sanna Krook / Oulun kaupunki

❖ Sitaattivisa

Tämä sopii hyvin nopeaksi tehtäväksi esimerkiksi kirjastokäynnin yhteyteen tai pop up -pajaan tapahtumassa.

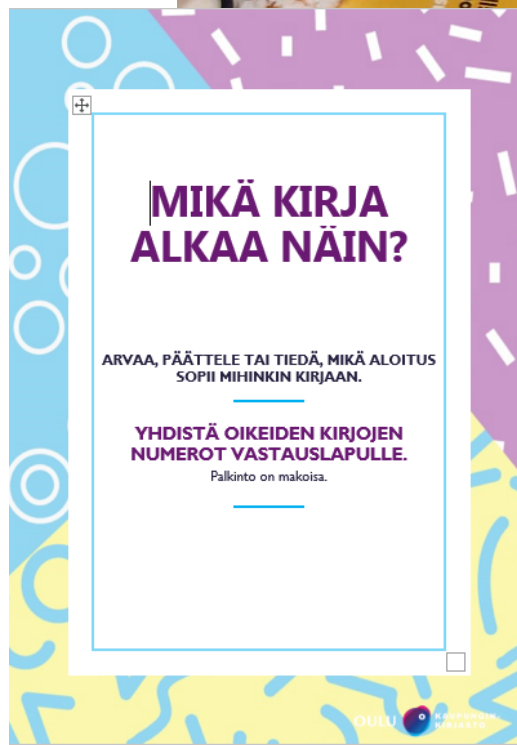
Tarvitset: Kirjat, joista olet ottanut sitaatit (10 kpl on hyvä määrä.) Valitse mahdollisimman monipuolisesti ja kohderyhmälle sopivaa kirjallisuutta. Mukana voi olla nuorten aikuisten kirjallisuutta, säeromaaneja, selkoa, sarjakuvaa, tietokirjallisuutta. Liimalaput, joilla numeroit kirjat numeroin 1-10. Vastauslaput, joissa on kirjan ensimmäinen lause sitaattina kustakin kirjasta. Kyniä.

Ohjeistus: Jaa kaikille vastauslaput. Tehtävän voi tehdä yksin tai parin kanssa. Kaikkien on pääteltävä kirjaa aukaisematta, mistä kirjasta mikäkin sitaatti on. Kirjaa saa käänneellä, sen takakansitekstiä saa lukea. Parhaiten päätellyt saa huimat kehut. Voit palkita kaikki vaikka lakupatukalla tai tikkarilla.

Kesto: n. ½ tuntia.

Huomioitavaa: Tehtävän suorittaminen ei vaadi kirjallisuudentuntemusta eikä lukuharrastusta, vaan päättelykykyä ja puhdasta arvailua.

Jos lukutaito on hyvin huono, sitaattien lukeminen vastauspaperilta voi tuntua työläältä. Voit auttaa lukemalla vaihtoehdot ääneen.

❖ Revityt runot -paja

Jos olette edellisellä kerralla askarrelleet unelmakarttoja, samantyyppinen leikkaa-liimaa-tehtävä heti perään voi tuntua puuduttavalta.

Tarvitset: Leikkaamiseen sopivia aikakauslehtiä, erivärisiä korttipohjia, liimaa, kyniä, saksia.

Ohjeistus: Revittyjä runoja tehdään leikkaamalla lehdistä sopivia sanoja, lauseita tai kirjaimia, joista voi sommitella oman runon, aforismin, meemin tai pienen tarinan korttipohjalle.

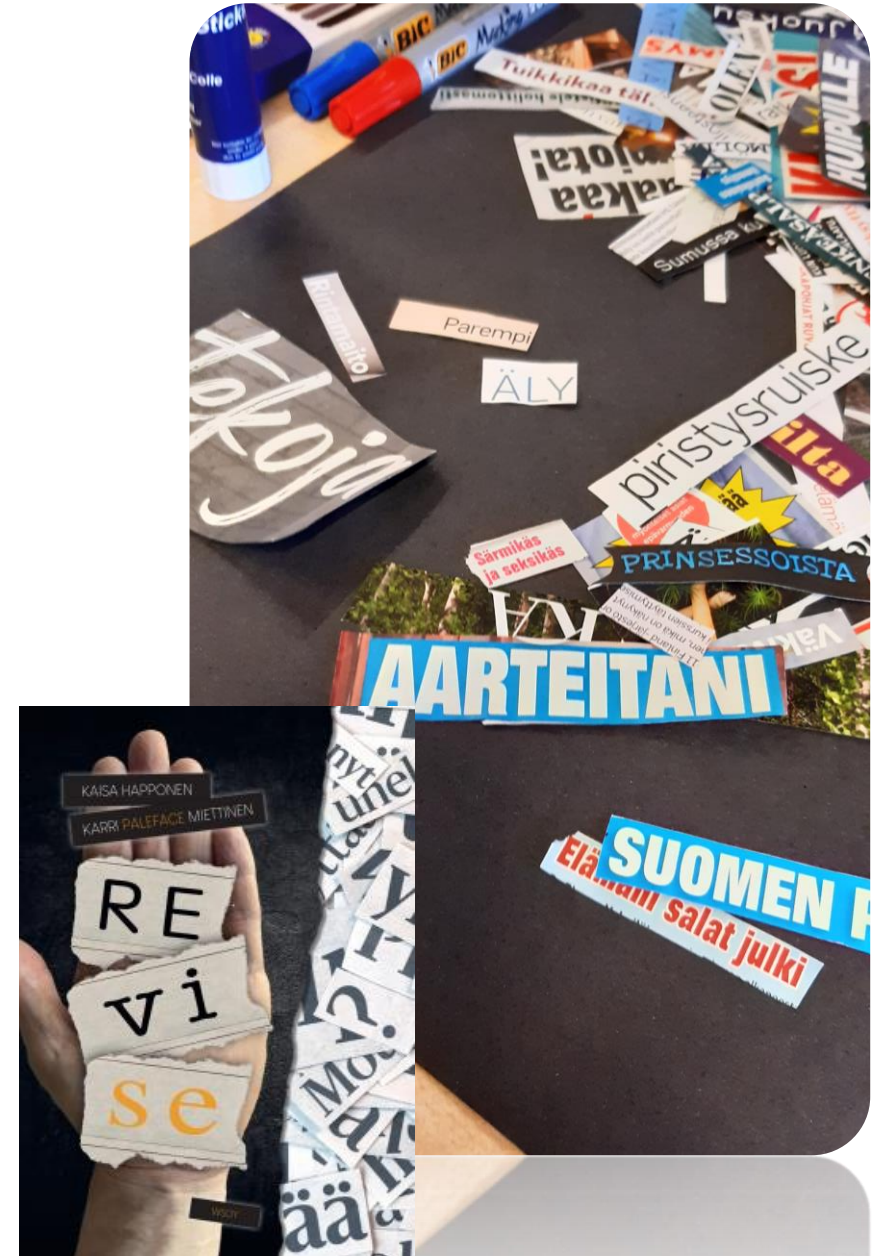
Kesto: ½-1 tuntia

Huomioitavaa: Keksi joku teema, jonka mukaan kortteja tehdään: *Fiiliskortti:* mitkä ovat päivän fiilikset? *Tsemppikortti:* ystävälle/itselle/kenelle vaan. *Meemikortti:* Mikä lause voisi jäädä elämään?

Voit myös etukäteen leikata sanoja ja lauseita valmiiksi koriin, josta voi valita sopivia sanoja. Nopeuttaa tehtävää, jos toteutat sen esimerkiksi jossain tapahtumassa.

Jos osallistujat eivät ole innokkaita hakemaan korista sanoja tai leikkaamaan niitä itse, voit jakaa jokaiselle esim. 10 sanan/lauseen nipun, josta pyydät sommittelemaan sopivan asetelman. Monesti runo tai aforismi syntyy näin kuin itsestään, kun sanat ovat valmiina edessä.

Avuksi ja inspiraatioksi: Kaisa Happonen ja Karri Miettinen: Revi se (2018)

❖ Tussirunopaja

Tussiruno voi tuntua mielekkäämmältä kuin revitty runo, jos ei tykkää askartelusta.

Tarvitset: Poistokirjan sivuja tai kopioita kirjan sivuista, paksuja tusseja, (viivottimia) sekä värikkäitä korttipohjia ja liimapuikkoja.

Ohjeistus: Tussirunoudessa (black out poetry) tarkoituksena on mustata tekstistä ne osat, mitä ei halua käyttää. Jäljelle jäävät siis ne sanat ja lauseet, joista haluaa muodostaa runon tai pienoistarinansa. Lopuksi voi halutessaan liimata valmiin runon korttipohjalle.

Kesto: n. ½-1 tuntia

Huomioitavaa: Jos haluat helpottaa runon tekemistä, ota kopioita selkokirjan tai muun helpon tekstin, esimerkiksi lasten- tai nuortenkirjan tai säeromaanin sivuista.

Avuksi ja inspiraatioksi:

Kaisa Happonen ja Karri Miettinen: Revi se (2018)

❖ Kauhutarinapaja

Tämä tehtävä vaatii hieman enemmän aikaa ja paneutumista sekä ohjausta. Kaikki eivät välttämättä syty kirjoittamisesta, vaikka tehtävä olisi kuinka lyhyt.

Tarvitset: Kauhunovelletta ja kauhutarinakokoelmia, mahdollisesti myös true crime -kirjallisuutta. Paperia ja kyniä. Älypuhelimet, jos käytät Padlet-sovellusta. Valmiita tehtäväpohjia tulostettuna.

Ohjeistus: Jutelkaa kauhutarinoista niin elokuvissa, kirjoissa kuin peleissäkin. Mikä kauhussa kiinnostaa? Minkälainen kauhu kiinnostaa? Voit lukea näytteitä kauhunovelleista. Kirjat ovat kuitenkin rekvisiittana, eli niitä ei tarvitse korostaa, ellei joku kiinnostu niistä. Tehkää seitsemän virkkeen kauhutarinat ohjeistuksen mukaan joko paperille, [valmiiseen pohjaan](#) tai Padlettiin.

Kesto: 1-2 tuntia

Huomioitavaa: Jos joku ei halua kirjoittaa tarinaa itse, voit pyytää häntä sanelemaan tarinan ja sinä toimit kirjurina. Voitte tehdä myös tarinan yhdessä: heijasta ohje taululle ja täytä sitä mukaa, kun tarina etenee.

Anna keskustelun rönsyillä vapaasti. Voitte jutella vaikka kummitustarinoista, painajaisunista, kauhukokemuksista jne.

Pimeä kellari. Hän avaa oven. "Älä.." ehdin sanoa. "Mitä ihmettä!" Hän huutaa, kun kellarista syöksyy musta, varjomainen otus. Kaadut päälleni. Kellarista loistaa nyt outo valo.

Ohje seitsemän virkkeen kauhutarinaan:

1. virke: maiseman kuvaus
2. virke: joku tekee jotakin
3. virke: joku sanoo jotakin
4. virke: joku sanoo jotakin
5. virke: tapahtuu jotain yllättävää
6. virke: joku tekee jotakin
7. virke: maiseman kuvaus

❖ Leffapaja

Leffa on esimerkiksi hyvä päätös useamman kerran tapaamisille.

Tarvitset: Elokuva-aikeudet kirjastollesi, videotykin, valkokankaan tai seinän, johon heijastaa, rauhallisen tilan ja mukavat tuolit. Leffaherkut ryhmän toiveen mukaan.

Ohjeistus: Valitkaa yhdessä elokuva laatimallasi listalta. Huomioi ikäraajat ja lisenssit. Ennen elokuvan katsomista jutelkaa elokuvasta: Onko se tuttu ennestään, mitä tyylilajia se edustaa, millaisia odotuksia elokuvasta on? Perustuuko se johonkin kirjaan, ja jos perustuu, onko joku lukenut kirjan? Nauttikaa elokuvasta ja sen päätyttyä jutelkaa, täyttikö se odotukset. Millaisia teemoja siinä on? Jos leffa perustuu kirjaan/sarjakuvaan, miten leffan tarina eroaa kirjan tarinasta? Mieleenpainuvien henkilö? Mieleenpainuvien kohtaus, miksi?

Kesto: 2-3 tuntia elokuvan kestosta riippuen.

❖ Lyriikkapaja

Jos mahdollista, selvitä osallistujien lempimusiikit etukäteen.

Tarvitset: Etukäteen tulostamasi lyriikat ja kysymyslomakkeet. Valkokankaan ja videotykin. Bluetooth-kaiuttimen ja puhelimen/tabletin tms. musiikin soittamista varten. Kyniä ja paperia.

Ohjeistus: Valitse etukäteen 5-7 lyriikkaa eri tyyllilajeista, mieluiten suomenkielistä ja ryhmän toiveiden mukaista. Tehtävää voi ohjata tekemään pareittain tai pienryhmissä. Esittele lyriikkavaihtoehtot ja pyydä jokaista paria/ryhmää valitsemaan omansa. Näytä heille apukysymykset, joiden pohjalta lyriikkaa voi miettiä. Jaa lyriikat ja kysymyslomakkeet. Soita jokainen valittu biisi samalla, kun ryhmäläiset alkavat syventyä teksteihin. Kiertele ryhmissä auttamassa ja juttelemassa.

Läpikäynti: Keskustelkaa yhdessä lyriikoista diasarjasta löytyvien apukysymysten avulla. Jos on aikaa, voit soittaa biisin uudelleen ja heijastaa sanat valkokankaalle. Jokainen voi myös kokeilla oman lyriikan kirjoittamista ohjeen mukaan, jos teillä on varattuna runsaasti aikaa. Voitte myös kirjoittaa lyriikkaa yhdessä.

Lyriikkapajaa varten on myös oma, laajempi ohjeistus, jossa näkyy myös valmiit apukysymykset lyriikan tarkasteluun ja ohjeita rap-lyriikan kirjoittamiseen. Lisävinkejä pajan pitämiseen saat myös Sanat haltuun -hankkeen materiaaleista:

<https://sanahaltuun.fi/tyopaja-i/>

Kesto: 2-2,5 tuntia, riippuen ryhmän koosta ja siitä, ja kirjoitetaanko lyriikkaa myös itse.

Huomioitavaa: Voitte myös vertailla eri lajien lyriikoita. Miten esimerkiksi pop, iskelmä, hevi ja rap eroaa lyriikoiltaan?

Apua ja inspiraatiota saat mm. näistä teoksista:

Paleface: Kolmetoista kertaa kovempi: räppäriin käsikirja, 2019

Iisa: Itke, kirjoita, laula: kaikki sanoittamani tunteet. 2021

Kainulainen, Pekka: Amorphis - taivaan rumpu: sanoituksia. 2017

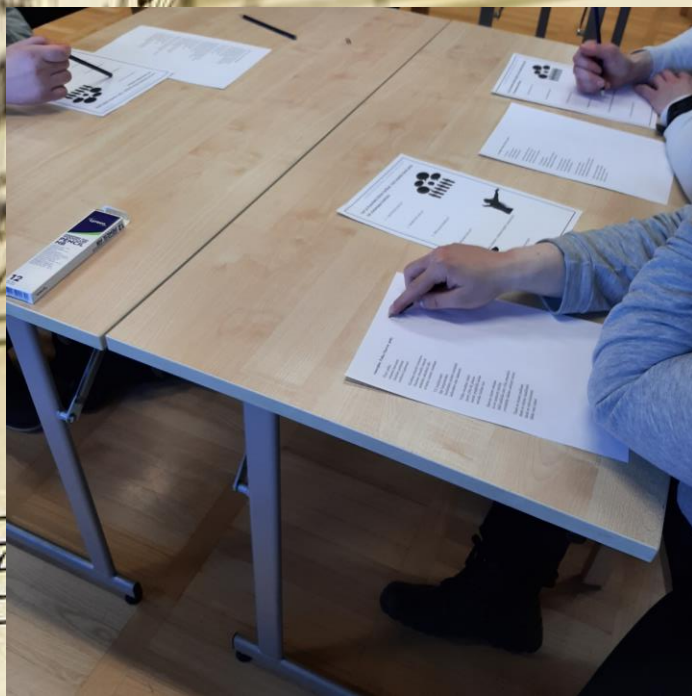
Salo, Heikki: Kahlekuningaslaji. Laululyriikan käsikirja. 2021

Kuoppala, Mikko; Pyhimys: Sanat ja tarinat, 2021

Martikainen, Jarkko: Lihavia luurankoja: Laulujen sanat ja tarinat, 2020

KAUPUNGINKIRJASTO

❖ Some-paja

Tarvitset: Valmiiksi tulostettuja Mediakasvatusseuran lomakkeita:

[Miten toimin sosiaalisessa mediassa](#)

[Sinun hyvinvointibingosi](#)

[Minun media-arkeni](#)

[Hyvinvointibingo](#) (tämä sopii hyvin aikuisillekin)

Ohjeistus: Jaa valmiit lomakkeet ryhmälle ja alusta tehtävä käymällä lyhyesti läpi, mitä ne pitää sisällään. Korosta, että kysely on jokaiselle itselleen, sitä ei ole pakko täyttää eikä tuloksia tarvitse kertoa muille. Anna kaikille aikaa miettiä omaa somekäyttötymistään ja täyttää lappuja, auta tarvittaessa. Jutelkaa lopuksi esille nousseista asioista. Jokainen voi esimerkiksi kertoa, mikä kohta herätti eniten mielenkiintoa.

Kesto: n. 1-1,5 tuntia, riippuen siitä, miten keskustelua syntyy.

Huomioitavaa: Pajaan voi yhdistää myös mediakriittisyyteen liittyviä tehtäviä. Voitte esimerkiksi jutella kuva- ja videohuijauksista ja katsoa [Janne Ahlbergin blogia](#), jossa hän paljastaa kuva- ja videohuijauksia. Project Cavernan disinformaatiosta kertova [video 1](#) (kesto 14 minuuttia) sopii myös hyvin alustukseksi.

- MITEN TOIMIT SOSIAALISESSA MEDIASSA?

	Mahdoton tehtävä!	Tätä harjoittelen.	Onnistun yleensä.	Homma hallussa!
1 Kommentoin asiallisesti muiden päivityksiä ja kuvia.				
2 Puutun, jos näen kiusaamista tai muuten epäasiallista käytöstä.				
3 En levitä tietoisesti väärää informaatiota.				
4 Luon hyvää ilmapiiriä esim. tykkäyksillä ja positiivisilla kommentteilla.				
5 Kysyn aina luvan ennen kuin jaan muiden kuvia tai tietoja eteenpäin.				
6 Minulla on kyky käsitellä somen herättämiä tunteita loukkaamatta muita.				
7 Tunnistan, milloin olen toiminut väärin ja pystyn myöntämään virheeni.				
8 Tiedostan, että sosiaalisessa mediassa toisen elämä voi näyttää täydelliseltä, vaikka ei olisikaan sitä.				
9 Tiedostan algoritmien vahvistavan omaa ajatusmaailmaa.				
10 Tiedostan, että verkossa voi tehdä helpommin väärin tulkintoja.				

Lisämateriaalia nuorten aikuisten työpajoihin

Osa näistä on suunnattu lasten sanataideohjaukseen, mutta niistä on helppo soveltaa myös nuorille aikuisille sopivia tehtäviä:

Kirjallisuutta:

- Hakalahti, Niina: Syön aamupalaksi Eiffel-torneja – 104 kirjoitusharjoitusta (Karisto, 2018)
- Ilmanen, Pirkko; Karpio, Markku; Kotka, Riika; Lukkarila, Päivi: Sanastajan tarinamatkaopas - sanojen metsästäjille (Aviador, 2022)
- Puikkonen, Arja ja Emma: Käsikirja mielikuvituksen matkajalle – kirjoittamisen seikkailuopas (Kirjapaja, 2015)
- Viestilä, Tuija: Kielikiipeleitä (Finn Lectura, 2017)
- Vuori, Katariina; Hurme, Maija (kuv.): Tarinataikurit : sanataideharjoituksia lapsille (Lasten Keskus, 2020)

Verkossa:

- Harrasta kotona – kirjallisuus ja sanataide: <https://www.harrastakotona.fi/taidelajit/kirjallisuus-ja-sanataide/>
- Lukuliike – materiaalipankki: <https://lukuliike.fi/materiaalipankki/>
- Lukulux – sanataidepajoja: <https://www.lukulux.fi/lukuohjaus/mielenkiintolahtoinen-tyoskentely/sanataidepajat/>
- Lukulux – tekstitreeneipajoja: <https://www.lukulux.fi/lukuohjaus/mielenkiintolahtoinen-tyoskentely/tekstitreenit/>
- Mielen paletti – tehtäväkirja mielen hyvinvointiin ja inspiroitumiseen: <https://www.hyvanmielentalo.fi/media/mielipaletin-tiedostot/mielen-paletti-tehtavakirja.pdf>
- TOPIT – Järjestä paja: <https://www.kerrotarina.fi/jarjesta-paja/>

Miten toteutan pajan etänä?

Muutama vinkki mahdolliseen etätoteutukseen.

KAUPUNGINKIRJASTO

OULU

❖ Työpajat etänä

- ❑ Tarpeen tullen tulisi varautua pitämään työpajoja myös etänä. Etätoteutus toimii parhaiten säännöllisten ryhmien kanssa, mutta vapaamuotoiset, pop up –tyyliset pajakerrat kannattaa miettiä, voisiko niitä vain siirtää sellaiseen aikaan, että lähitoteutus olisi taas mahdollista.
- ❑ Ole yhteydessä yhteistyökumppaniin sopiaksesi, miten esimerkiksi tarvittavien materiaalien toimittaminen pajalaisille hoituu. Esimerkiksi etsivän nuorisotyön ryhmille voi olla käytäntönä, että nuorille toimitetaan tarvittavat materiaalit etukäteen kotiovelle muutamaksi viikoksi kerrallaan.
- ❑ Esimerkiksi unelmakarttoja jokainen voi tehdä myös kotona, samoin revittyjä runoja ja tussirunoja. Teamsin tai Zoomin kautta voit jakaa linkkejä verkkomateriaaleihin, esim. some-pajassa tarvittaviin Mediakasvatusseuran materiaaleihin tai Mielen paletti –tehtäviin, käyttää alustana [Padletia](#) tai [Mentiä](#), tehdä pelejä esim. [Quizizzilla](#). Voit pitää myös etälukutuokion osana työpajaa, esimerkiksi kauhutarinapajan yhteydessä.
- ❑ Kannattaa miettiä työpajat niin, että nuori voi hyödyntää kotona olevaa materiaalia, esimerkiksi mainoslehtiä ja tyhjiä kartonkipakkauksia.

Esimerkki etätyöpajan rakenteesta:

❖ Alkulämmittelynä sanataidetehtävä:

- Sana-assosiaatiot: valitse jokin teemasana, esim. KEVÄT, jonka ympärille jokainen voi alkaa keksiä sana-assosiaatioita, eli mitä kaikkea sanasta tulee mieleen. Alustaksi voit ottaa esim. Padlet-sovelluksen tai jokainen voi sommitella sanat paperille. Sana-assosiaatioista voi sommitella myös kuvan, joka liittyy käytettäviin sanoihin.

❖ Kirjaston palveluiden esittely

- Osallistujille esitellään mm. eKirjastoa ja muita kirjaston palveluita. Pidä esittely lyhyenä, ettei siitä tule liian raskas: noin 15-20 minuuttia riittää. Jätä tilaa kysymyksille.

❖ Some-paja:

- Jaa linkit haluamiisi somenkäytön ja digihyvinvoinnin materiaaleihin (katso some-pajan ohje) ja keskustelkaa niiden pohjalta. Voit tehdä myös Padletin helpottamaan ajatusten jakamista. Padletissä voit myös kysyä, mitä Youtube / Tik Tok / IG Reels -videoita nuoret katselevat ja keskustella niiden pohjalta.

Antoisaa lukutaitoyhteistyötä!

Kysymykset:

Heidi Petrov

Hankeyöntekijä

Oulun kaupunginkirjasto

Heidi.petrov@ouka.fi

Tuotettu Oulun ja Raahen kaupunginkirjastojen
Minun kirjastoni - yhdessä enemmän -hankkeessa
2021-2022.